

Gazdálkodás, a főváros vonzásában

A forradalmak idején, illetve 1919 telén súlyos tüzelő és fűtőanyag hiány következett be.

Kisebb természeti katasztrófát idézett elő, a képviselőtestület üléseinek jegyzőkönyvében olvashatjuk: „A négy és fél éves háború, az utána következett országos fejetlenség, az átkos kommunista garázdálkodás és a bekövetkezett szomorú állapotok, a közlekedés teljes megakadása arra kényszerítették a lakosságot magát”, hogy az összes fát kivágja.

A növekvő népesség számára házhelyeket kellett létesíteni, ami csak úgy volt lehetséges, ha tovább csökkentik a mezőgazdasági művelés alatt lévő területeket. Másrészt szinte csak a Lukács testvérek nagybirtoka jöhetett számításba, amelyből új telep létesítésére földet el lehetett vonni. Ez természetesen tovább csökkentette ennek a birtoknak a méretét.

A képviselőtestület 1920. dec. 21-én a házhelyigénylőket három csoportba sorolta: 1. hadirokkantak, hadiözvegyek és hadiárva. 2. Mezőgazdasági férfi munkások, akik nem vagy csekély földdel rendelkeznek. 3. legalább 10 éve a községben lakó, önálló keresettel rendelkező egyéb igénylők. Ekkor az első csoportban 40, a másodikban 110, a harmadik csoportban 59 jelentkezőt tartottak nyilván, az összes jelentkező közül 199-nek fogadták el a jogosultságát. Ugyanekkor a Lukács-birtokot a testvérek egymás között felosztásra kijelölték.

A házhelyigénylők száma 1921. máj. 21-én már csak 22 volt! A Lukács testvérek 1921. szept. 24-én összesen 50 házhelyhez ajánlottak fel földterületet, 12 már lekötött volt belőle. A kijelölt terület a névtelen patak, a Kistarcsára vezető út és a Kálvária hegy által határolt háromszögben terült el.

A földbirtokviszonyokban bekövetkezett változások 1935-re végbementek és a struktúra megmerevedett a II. világháború végéig. A törpebirtokok 471 (1 kat. holdnál kisebb!), illetve 404 (1-5 hold között), összesen 1123 holdon terültek el. Ezzel szemben a 20-1000 holdas kategóriában 1935-ben is 21 birtok együttesen 1190 holdat foglalt el. Így azután érthető, hogy a kettős foglalkozású birtokosok száma, vagyis azoké, akik birtokukból nem tudtak megélni, összesen 292 családfő volt 1064 hold területtel.

A jegyzői beszámolóiban többször elhangzott a képviselőtestület ülésén, hogy Csömör nem mezőgazdasági falu. Valóban nem volt az, bár önellátásra szépen termelt. Egyedül a Lukács uradalom tekinthető korszerű mezőgazdasági üzemnek, belterjes gazdálkodást folytatott, állattenyésztése jelentős volt, a földjein nemesített vetőmagvakat és műtrágyázást is alkalmazott. A birtok meglehetősen sok gépi berendezést is üzemeltetett és használt.

Fő tevékenysége a kb. 25 hold szőlő és gyümölcsös művelése volt, valamint tehenészete, tejgazdasága. A tejet elsősorban Budapesten, másodsorban a környéken értékesítette. Intézője, gazdasági irányítója Bernátsky Aladár volt 1927-től.

A parasztság körében csekély volt a gépek száma, traktorok és autók nem voltak a kezükön, csak egy-két cséplőgép. A lófogatok és igásfogatok magas száma azt is mutatja, hogy a törzsökös parasztság nehezen mondott le a gazdálkodásról. Az életformaváltás, a parasztság gyárparba való beáramlása folyt ugyan, de nem minden ellenállás nélkül adták fel az önálló családi gazdálkodást, hogy szigorú munkafelügyelők keze alá kerüljenek valamilyen rosszlevegőjű gyárban.

Nagy kárt okozó elemi csapások is előfordultak a korszakban, amelyek sújtották a mezőgazdasági termelést is. „Emberemlékezet óta nem látott óriási felhő szakadás tombolt keresztül” a falun 1924. máj. 13-án, jégeső és árvíz volt 1936. máj. 27-én, azután olyan szárazság volt 1936. augusztusában, hogy a kutak mind elapadtak.